

*Hanna Mathieseni kõne Tartu rahu aastapäeval
Räpina Ühisgümnaasiumis 2016. aastal*

Austatud
direktor,
maavanem ja külalised,
õpetajad ja kaasõpilased!

Eesti Vabariik kuulutati välja 24. veebruaril 1918. aastal. Õiguse eest püsijäämisele ja enesemääramisõigusele tuli eesti rahval võidelda relv käes Vabadussõjas, mis viis Tartu rahulepingu sõlmimiseni noore Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa vahel täna 96 aastat tagasi.

Vabadussõda sai alguse 28. novembril 1918. aastal, kui enamlased tungisid Narva all üle Eesti piiri, hõivasid Narva linna ja kuulutasid seal päev hiljem välja Eesti Tööraha Kommuuni nime all omavalitsuse. Sellele järgnes enamlaste sissetung ka lõunast ja vähem kui kuu ajaga vallutasid nad 2/3 Eesti territooriumist, jõudes välja 35 kilomeetri kauguseni Tallinnast.

Eesti olukord oli Vabadussõja alguses väga raske, sest äsja lõppenud Saksa okupatsiooni järel ei olnud jõutud veel sisse seada riigi valitsemiseks vajalikke organeid ja luua sõjaväge. Sõja alguses oli eestlastel välja panna veidi enam kui kaks tuhat puudulikult relvastatud meest vaenlase umbes 13000 sõduri vastu. Kuid tänu tarmukate eesti soost ohvitseride kiirele tegutsemisele ja liitlaste toele suudeti juba 1919. aasta alguseks organiseerida arvestatavad rahvaväe üksused ning alustada vastupealetungi, tõrjudes vaenlase visalt ja kindlalt Eesti aladelt välja. Oluline roll Vabadussõjas, eriti selle algupäevil, oli koolinoortel, kes trotsides ohtusid ja vanemat põlvkonda vallanud sõjaväsimust ning skeptitsismi, tõttasid esimeste seas rindele, lootuses elada oma elu vabadena esiisade maal.

Vaenlase tõrjumisele Eesti piiridest väljapoole, märgilisele võidule Võnnu lahingus ja paljudele teistele kangelaslikele lahingutele ülekaaluka vaenlase vastu järgnesid 1919. aasta detsembris Tartus alanud rahuläbirääkimised Nõukogude Venemaa ja Eesti Vabariigi vahel, mida Eesti poolel juhtis Jaan Poska, kelle sünnist möödus tänavu 24. jaanuaril 150 aastat. Rahuläbirääkimiste tulemusel loobus Venemaa „igaveseks ajaks“ ,nagu on öeldud rahulepingus endas, kõikidest õigustest Eestile ja tunnustas esimese välisriigina Eesti Vabariiki.

Võimaluse eest seista täna siin, tundes vabana uhkust ja rõõmu oma maa ja rahva üle, võlgneme tänu kõigile neile, kes on pühendanud oma elu meie riigi ülesehitamisele, taastamise eest võitlemisele nõukogude okupatsiooni aastatel ja jätkuvale püsimisele. Eriliselt oleme tänu võlgu neile, kes selle nimel on oma elu ohverdanud kas lahinguväljadel või vangilaagrites. Ainuüksi Vabadussõjas jättis meie parema tuleviku nimel elu peaaegu kuus tuhat meest ja naist. See on ohver, mis paneb meile kohustuse elada oma elu ja hoida oma maad ning riiki selliselt, et nende ohver ei oleks asjatu. Meile, koolinoortele, on kõige lihtsam viis seda teha hoolsalt õppides ja igakülgsest arenedes, et suudaksime anda tulevikus väärilise panuse oma pere, rahva ja riigi tulevikku.

Olgu jääv kõigi nende mälestus, kellele võlgneme tänu oma riigi ja maa ning rahva vabaduse eest!